

Dr Stanisław Kozdrowski

Niepaństwowa Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Białymstoku

WYCHOWANIE FIZYCZNE W POLICJI WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO (1922-1939). WYBRANE ZAGADNIENIA

Streszczenie

Sport odgrywał istotną rolę w działalności Policji w Polsce w latach 1922-1939. Celem tego szkicu jest określenie znaczenia sportu w życiu i służbie policjantów Województwa Śląskiego. W artykule przedstawiono: organizację i przebieg zawodów sportowych na szczeblu powiatu, okręgu i kraju, wyniki sportowej rywalizacji śląskich policjantów – członków Policyjnego Klubu Sportowego w Katowicach, stan infrastruktury sportowej oraz zasady i wyniki rywalizacji w zdobywaniu Państwowej Odznaki Sportowej.

Słowa kluczowe: policja, sport, wychowanie fizyczne, klub sportowy, rywalizacja sportowa.

PHYSICAL EDUCATION IN THE POLICE OF THE SILESIAN PROVINCE (1922-1939)

Abstract

Sports played an important role in the activity of the Police in Poland during the years 1922-1939. The purpose of this essay is to try to approximate the role of the sport in the life and service of the police of the Silesian Province. It presents: the organization and conduct of sports competitions at the district, county and country, the results of sportsmanship Silesian Police officers which were members of the sports club in Katowice, sports infrastructure and the results of the competition in obtaining of the National Sports Badge.

Keywords: police, sport, physical education, sports club, sport competition.

Wstęp

Jednym z najważniejszych zadań każdego państwa, realizowanych przez jego aparat władzy i administracji, jest zapewnienie ładu i porządku publicznego oraz bezpieczeństwa każdemu obywatelowi. W okresie istnienia II Rzeczypospolitej formacjami bezpieczeństwa wewnętrznego były przede wszystkim: Policja Państwowa (PP), działająca jako jednolita instytucja na terenie piętnastu województw i miasta stołecznego Warszawy¹ oraz autonomiczny Korpus Policji Województwa Śląskiego (PWŚL)². Obydwa korpusy policyjne – zostały zorganizowane i szkolone na wzór wojskowy³. Na ten temat w 1929 roku Edward Grabowiecki, redaktor „Gazety Administracji i Policji Państwowej”, napisał: *Nie należy tego rozumieć w ten sposób, że organizacja policji odpowiada ściśle organizacji armiji (...). Tylko te podstawy organizacyjne, które mają na celu zapewnienie dyscypliny, sprężystości i szybkości działania znalazły zastosowanie do policji*⁴.

Zasadniczą kwestią dla sprawności działania korpusów policyjnych był poziom wykształcenia zawodowego, w tym wychowania fizycznego i sportu. Z tego powodu władze administracji ogólnej (politycznej), którym podlegała policja, przywiązywały dużą wagę do racjonalnej organizacji korpusów policyjnych, ich solidnego wykształcenia i wyposażenia, a także do odpowiedzialnej polityki kadrowej. Duży nacisk kładziono na właściwe wychowanie, wpa-

¹ Podstawą organizacyjno-prawną korpusu PP była *Ustawa z dnia 24 lipca 1919 r. o policji państwowej* („Dziennik Praw Państwa Polskiego” 1919 r., nr 61, poz. 363 ze zm.); zastąpiona: *Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 6 marca 1928 r. o Policji Państwowej* („Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej” z 1928 r., Nr 28, poz. 257 ze zm.) oraz cały szereg aktów wykonawczych (rozporządzeń, zarządzeń, okólników, rozkazów i instrukcji).

² Podstawą organizacyjno-prawną Korpusu Śląskiej Policji było: *Rozporządzenie Wojewody Śląskiego z dnia 17 marca 1922 r. w przedmiocie organizacji Policji Województwa Śląskiego* („Dziennik Ustaw Sejmu Śląskiego, Nr 1, poz. 4). Rozporządzenie organizacyjne zostało zatwierdzone przez Ustawę Sejmu Śląskiego z dnia 2 marca 1923 r. („Dziennik Ustaw Sejmu Śląskiego”, Nr 13, poz. 87).

³ Art. 4 ustawy o PP stanowił wyraźnie: *„Policja jest organizowana i wyszkolona na wzór wojskowy i podlega Ministrowi Spraw Wewnętrznych.”* Podobnie brzmiał art. 3 rozporządzenia wojewody śląskiego: *„Policja Województwa jest zorganizowana i wyszkolona na wzór wojskowy i podlega Wojewodzie”*.

⁴ *Dziesięciolecie służby bezpieczeństwa w Polsce Odrodzonej*, Edward Grabowiecki (red.), Wydawnictwo „Gazety Administracji i Policji Państwowej”, Warszawa 1929, s. VIII.

jając policjantom potrzebę prezentowania postaw propaństwowych i prospołecznych.

Na Górnym Śląsku do połowy roku 1922, funkcjonowały niemieckie służby policyjne, których działania były skierowane przeciwko ludności polskiej. Decyzją *Międzysojusznicznej Komisji Rządzącej i Plebiscytowej z dnia 24 sierpnia 1920 roku*, powołano *Policję Plebiscytową*. W jej skład weszli Górnoszlązacy, w równej liczbie Polacy i Niemcy. Formacja ta, w kilka tygodni po jej utworzeniu, zmieniła nazwę na *Policję Górnego Śląska*. Ta z kolei przestała istnieć z chwilą wybuchu trzeciego Powstania Śląskiego. Część funkcjonariuszy z tego korpusu zasilila szeregi powstańców oraz utworzonej w 1921 roku *Żandarmerii Województwa Śląskiego*.

Policję Województwa Śląskiego powołano do życia 17 czerwca 1922 roku – na wzór Policji Państwowej. W okresie istnienia obu formacji, dochodziło do wymiany kadrowej między nimi. W PWŚL korzystano też z wielu przepisów prawnych, obowiązujących w PP. Obie organizacje policyjne dość ściśle współpracowały w zakresie utrzymania bezpieczeństwa i ładu publicznego oraz zwalczania przestępczości. Dążyły do integracji, m.in. przez prowadzenie wspólnej działalności sportowej (np. organizacja Ogólnopolskich Zawodów Sportowych Policji Państwowej), kulturalno-oświatowej i samopomocowej (np. „Rodzina Policyjna”).

W okresie międzywojnia, w szeregach korpusu Policji Województwa Śląskiego szczególną rolę odegrał sport. Już na początku 1924 r. policjanci PWŚL zaczęli zrzeszać się w klubach sportowych (było ich kilkanaście), które tworzone przy jednostkach powiatowych i miejskich. W nieodległym czasie z inicjatywy Głównego Komendanta Policji Województwa Śląskiego insp. Leona Wróblewskiego, postanowiono scalić rozdrobnione policyjne organizacje sportowe w jeden reprezentacyjny klub. Został on utworzony w dniu 9 kwietnia 1924 roku, pod nazwą „*Policyjny Klub Sportowy w Katowicach*”, zaś działające wcześniej kluby były do niego przyjmowane jako *koła terenowe*⁵.

---

⁵ Szerzej na ten temat J. Dworzecki, *Sport w Policji Państwowej II RP na przykładzie działalności Policyjnego Klubu Sportowego Katowice przy Głównej Komendzie Policji Województwa Śląskiego w Katowicach 1924-1939*, „Policja”,

Początkowo zawodnicy tego klubu nie odnosili wielu sukcesów. Jednak późniejsze zaangażowanie działaczy Klubu, trenerów, instruktorów oraz samych zawodników, sprawiło, że w latach 1924-1939 PKS Katowice już liczył się w sportowym życiu policjantów. Klub wychował wielu znakomitych sportowców, którzy odnosili sukcesy na arenie krajowej oraz międzynarodowej.

Początki działalności sportowej w Policji

Przez cały okres istnienia Polski przedwrześniowej, poszukiwano optymalnego modelu wykształcenia policyjnego. Z jednej strony świadczyło to o trosce władz policyjnych o właściwą edukację funkcjonariuszy, a z drugiej o obiektywnych trudnościach w wyborze właściwego systemu⁶. Każdy wybór łączył się z ryzykiem popełniania błędów. W procesie kształtowania się modelu wykształcenia zawodowego korpusu PP (1919-1939), można wyodrębnić dwa zasadnicze etapy:

1) etap zdecentralizowanego systemu wykształcenia PP, obejmujący lata 1919-1928 i

2) etap funkcjonowania scentralizowanego systemu wykształcenia PP, w latach 1928-1939.

W modelu wykształcenia tak w PP, jak i PWŚL, istotne miejsce zajmowały szkoły policyjne, stanowiące punkt wyjścia dla uprawiania sportu w Policji. Programy kursów w szkołach policyjnych zawierały bardzo dużą liczbę godzin przeznaczonych na musztrę i ćwiczenia sprawności fizycznej, w dyscyplinach takich, jak: boks, biegi, skoki, rzuty dyskiem. Ponadto ćwiczone posługiwanie się bronią⁷. Na przykład, w czerwcu 1923 roku uczniowie kursu teoretyczno-praktycznego, realizowanego w Głównej Szkole Policyjnej w Warszawie wzięli udział w pokazie sprawności fi-

---

Szczytno 2006, nr 2; Idem: *Kluby Sportowe Policji Państwowej w okresie II Rzeczypospolitej*, Lublin 2006.

⁶ A. Peplowski, *Policja Państwowa w systemie organów bezpieczeństwa Drugiej Rzeczypospolitej*, [w:] *Szkolnictwo policyjne w latach 1918-1954*. Materiały z Sympozjum Naukowego, Szkoła Policji, Słupsk 1996, s. 16.

⁷ Szerzej na temat programów kształcenia w szkołach policyjnych S. Kozdrowski, *Wykształcenie policyjne w II Rzeczypospolitej*, Kraków 2006 oraz B. Kajzer, P. Majer, Z. Siemak, *Historia służb policyjnych na ziemiach polskich*, Szczytno 1995, s. 82, 84.

zycznej. Pokaz obserwował komendant tej szkoły oraz kierownictwo PP i zaproszeni goście. Przedstawiano musztrę policyjną, marsze ćwiczebne, rozwijanie szyków, chwytów policyjne. Demonstrowano także walki bokserskie, ćwiczenia gimnastyczne oraz walki na szable i florety⁸. Pokaz podobał się, był udany i świadczył o wysokiej sprawności policjantów⁹.

Wśród funkcjonariuszy PP i PWŚL rozwijało się życie sportowe. Czerpano z dobrych wzorców osobowych. W szkole policyjnej w Warszawie aktywnie działał, jako instruktor wychowania fizycznego, słynny zapaśnik komisarz Władysław Pytłasiński. Założył i prowadził szkołę walki wręcz. Był również sędzią w zawodach sportowych organizowanych przez władze policyjne¹⁰. Wydział III KGPP (Wyszkolenie) zainicjował tworzenie na terenie całego kraju instytucji zajmujących się rozwojem sportu. Miało to służyć poprawie sprawności fizycznej policjantów. Uważano, że sprawność fizyczna jest niezbędnym warunkiem skutecznej walki z przestępcami. Z tych powodów starano się rozbudować bazę sportową dla policjantów¹¹. Na przeszkodzie stały bariery finansowe w budżetach policyjnych. Dlatego, początkowo działalność klubów była finansowana ze składek policjantów. Później dofinansowano ją z budżetów jednostek samorządowych i wojewódzkich autonomicznego województwa śląskiego.

Dobre efekty działalności sportowej klubów policyjnych sprawiły, że władze policyjne zdecydowały się na organizowanie corocznych zawodów sportowych. I tak: w październiku 1926 roku w Warszawie odbyły się *I Ogólnopolskie Zawody Sportowe Policji Państwowej*. Kolejne, zorganizowano w latach 1927 i 1928, także w Warszawie. Natomiast organizatorem IV zawodów w 1929 roku była Główna Komenda Policji Województwa Śląskiego wraz z Policyjnym Klubem Sportowym Katowice. Jednak brak środków finansowych spowodował, że w latach 1930-1933 odstąpiono od organizowania tych zawodów. Kolejne zawody zaplanowane na

---

⁸ „Gazeta Administracji i Policji Państwowej” (dalej: „GAPP”) 1923, nr 27, s. 447 (11).

⁹ Ibidem.

¹⁰ R. Litwiński, *Korpus Policji w II Rzeczypospolitej. Służba i życie prywatne*, Lublin 2007, s. 434.

¹¹ J. Dworzecki, *Sport w Policji Państwowej w II RP*, „Gazeta Policyjna” 2004, nr 35, s. 18.

rok 1934 w Warszawie, zostały odwołane ze względu na klęskę powodzi.

Zagadnienie sprawności fizycznej policjantów było stale obecne w prasie policyjnej, gdzie zamieszczano obszernie sprawozdania z zawodów sportowych z udziałem policjantów. Na przykład w gazecie PP „Na Posterunku” z 14 sierpnia 1926 roku¹² znalazła się zapowiedź o zamiarze zorganizowania pierwszych policyjnych zawodów sportowych w połowie października 1926 r. W związku z tym Główny Komendant PWŚL, w okólniku Nr 109, zapowiedział wysłanie na te zawody kilkunastu najlepszych lekkoatletów z tej formacji. W tym celu zarządził, by każdy oddział policyjny w czasie przeznaczonym na ćwiczenie musztry uprawiał również ćwiczenia lekkoatletyczne, jak biegi krótko- i długodystansowe, skoki wszelkiego rodzaju, rzuty kulą, oszczepem, dyskiem, granatem, pływanie, itd. Komendant zobowiązał każdą powiatową komendę, aby w terminie do 10 września 1926 r. przeprowadziła policyjne zawody lekkoatletyczne w obrębie swojego powiatu, względnie miasta. W zawodach mogli wziąć udział wszyscy funkcjonariusze, należący do stanu osobowego danej komendy. Dalej prasa informowała, że komendant PWŚL, z końcem września 1926 r. na boisku *Policyjnego Klubu Sportowego w Katowicach*, urządził okręgowe, policyjne zawody lekkoatletyczne. Powołano do nich funkcjonariuszy z każdego powiatu, którzy w zawodach powiatowych uzyskali najlepsze rezultaty w poszczególnych dyscyplinach. Ci, którzy w okręgowych zawodach osiągnęli najlepsze wyniki, zostali skierowani do udziału w Ogólnopolskich Policyjnych Zawodach Sportowych w Warszawie¹³.

W tym samym numerze „Na Posterunku” można przeczytać, że „25 lipca 1926 r. drużyna „Policyjnego Koła Sportowego – Warszawa”, rozegrała w parku im. Sobieskiego mecz towarzyski z drużyną K.S. „Warszawianka”. Gra zakończyła się zwycięstwem „Warszawianki” w stosunku 5:0. Ale należało pamiętać jednak, że „w tym wypadku drużyna „Policyjnego Koła Sportowego” uległa przeciwnikowi bardzo poważnemu, A – klasowemu,

---

¹² „Na Posterunku” 1926, nr 31, s. 601 (17) i 602.

¹³ Ibidem.

który w mistrzostwie stolicy zajmuje drugie miejsce”¹⁴. Drużyna piłkarska „Policyjnego Koła Sportowego” w dniu 1 lipca 1926 r. (w dniu Święta Młodych Pionierów) rozegrała mecz towarzyski w Cytadeli Warszawskiej z drużyną Związku Młodych Pionierów. Mecz zakończył się wynikiem 12:1 dla „Policyjnego Koła Sportowego”¹⁵.

Budowę własnego boiska sportowego rozpoczęto w pierwszym kwartale 1926 roku a ukończono jesienią tegoż roku. Początkowo inwestycję finansowała wyłącznie śląska policja. Ale funkcjonariusze tej formacji dobrowolnie się opodatkowali i w ciągu dwóch miesięcy zdołali zebrać 567 zł i 21 gr, co wystarczyło na zakończenie budowy boiska sportowego (tabela 1).

Tabela 1. Fundusze zebrane przez PWŚL na budowę boiska

Lp.	Nazwa jednostki policyjnej	Okres zbiórki i kwota w złotych	
		Czerwiec 1926	Lipiec 1926
1.	Powiatowa Komenda Katowice (dalej: KP)	56,00	50,00
2.	KP Świętochłowice	51,00	49,40
3.	KP Rybnik	22,00	30,50
4.	KP Pszczyzna	17,35	18,30
5.	KP Cieszyn	15,63	15,95
6.	KP Bielsko	25,30	23,18
7.	KP Lubliniec	17,00	18,20
8.	KP Tarnowskie Góry	17,10	16,70
9.	Miejska Komenda Król. Huta	1,30	10,70
10.	Komenda Rezerwy Katowice	52,30	49,30
Razem		274,98	292,23

Źródło: „Na Posterunku” 1926, nr 31, s. 602/18.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Ibidem, s. 602 (18).

Od 2 marca 1923 r. w gazecie „Na Posterunku” utworzono kolumnę pt. „Wychowanie fizyczne. Sport”, w której zamieszczano artykuły na temat życia sportowego w policji, funkcjonowania policyjnych klubów i kół sportowych, relacje z zawodów itp. Także inne gazety zamieszczały informacje o policyjnych zawodach sportowych. Na przykład „Światowid – ilustrowany kurier tygodniowy” z 23 października 1926 r., opublikował zdjęcie zawodników i krótką informację o tym, że 17 października 1926 r. na boisku sportowym „Agricola” w Warszawie odbyły się pierwsze ogólnokrajowe zawody sportowe Korpusu Policji Państwowej.

Pierwsze miejsce w rzucie kulą zajął wtedy funkcjonariusz z IX Komisariatu, przodownik Kartasiński z wynikiem 10,43 m. Natomiast w rzucie oszczepem pierwszą lokatę zdobył przodownik – Śliwka z PWŚL, z wynikiem 30,54 m¹⁶.

Początki sportu w środowisku policyjnym województwa śląskiego nie były łatwe. Pomimo pracy trenerów i kontroli sprawności fizycznej, efekty nie spełniły oczekiwań władz policyjnych. Dopiero na początku roku 1924 pojawiły się symptomy zmian na lepsze. Absolwenci kursów, zrealizowanych w szkołach policyjnych (w Katowicach i Świętochłowicach), mieli za zadanie krzewienie kultury fizycznej w swoich macierzystych jednostkach wykonawczych. Zobowiązano ich też do powoływania do życia klubów i sekcji sportowych¹⁷. W tym okresie, z inicjatywy Komendy Głównej Policji Województwa Śląskiego rozpoczęto organizację pierwszych klubów sportowych. W roku 1924 powstało ich aż jedenaście¹⁸.

---

¹⁶ „Światowid. Ilustrowany kurier – tygodnik” 1926, Nr 43 (116), Rok III, s. 8.

¹⁷ J. Maślanka, *Wychowanie fizyczne Policji Województwa Śląskiego w 1928*, „Kalendarzyk Policji Województwa Śląskiego (dalej: „KPWŚL”), Katowice 1929, s. 287.

¹⁸ J. Szermański, *Policja Województwa Śląskiego w latach 1922-1926*, Bielsko-Biała 1995, s. 47 i n.

Organizacja i działalność Policyjnego Klubu Sportowego Katowice (PKS Katowice)

Tworzone w śląskich jednostkach komend powiatowych i miejskich kluby sportowe to m.in. „Głogów” w Hajdukach Wielkich, „Mars” w Lipinach, „Mewa” w Rozienku¹⁹, dwie drużyny „Opole” – jedna z Bielska, a druga z Królewskiej Huty, „Pod Odrą” w Lubieńcu oraz „Nasz Bytom” działający przy Szkole Policyjnej w Świętochłowicach²⁰. Likwidacja wszystkich terenowych klubów sportowych, nastąpiła w latach 1925-1926 z włączeniem ich – jako kół terenowych – do powstałego w 1924 roku Policyjnego Klubu Sportowego Katowice²¹.

Siedziba PKS Katowice została ulokowana w gmachu Głównej Komendy Policji Województwa Śląskiego przy ul. Zielonej Nr 28. W marcu 1924 utworzono Komitet Tymczasowy Sportowy, któremu przewodniczył Ferdynand Guziur. Do nowoutworzonego Klubu przystąpiło 120 funkcjonariuszy policji. Pierwszym prezesem Klubu, wybranym 9 kwietnia 1924 roku, został podinsp. Karol Niewiadomski, a jego zastępcą mianowano aspiranta F. Guziura. Kolejnym prezesem został, w 1925 roku kom. L. Kloske, a jego zastępcą był podkom. Józef Maślanka. Stanowisko honorowego prezesa tego Klubu powierzono insp. L. Wróblewskiemu²². W kolejnych latach: 1926-1928 prezesem był podkom. Piotr Urbańczyk, a od 1929 do 1939 roku podinsp. Józef Jeziorowski. Skład zarządu tworzyli: sekretarz – przod. Stanisław Kubica (1924-1928), kronikarz Klubu – st. przod. Roman Tyc (1924-1933), przewodniczący komisji rewizyjnej – st. przod. Stanisław Zimnik. Urzędnikami w Klubie pozostawali: Jacenty Matuszek, podkom. P. Urbańczyk, st. poster. Alfons Richter²³.

Początkowo zajęcia sportowe przeprowadzano w sali gimnastycznej, wynajmowanej od Urzędu Miasta w Katowicach zlokalizowanej w Gimnazjum Matematyczno-Przyrodniczym w Katowi-

---

¹⁹ „KPWŚL” Katowice 1934, s. 294.

²⁰ Archiwum Państwowe w Katowicach (dalej: APK), zespół PWŚL, sygn. 25, s. 42.

²¹ Ibidem, sygn. 1, s. 881.

²² „Na Posterunku” 1925, nr 6, s. 129.

²³ „KP WŚL”, Katowice 1934, s. 3.

cach przy ul. Jagiellońskiej²⁴. Odbывwały się tam treningi sekcji ciężkoatletycznej, prowadzone przez byłego naczelnika polskich „Sokołów w Westfalii” Jana Antoszewskiego i polskiego lekkoatlety post. A. Richtera²⁵. Członkowie Klubu wspierali jego działalność w następujący sposób: wpisowe wynosiło 1 zł, natomiast składka miesięczna została uzależniona od uposażenia. Wyżsi funkcjonariusze wpłacali 1 zł, starsi przodownicy, przodownicy oraz urzędnicy po 75 groszy, starsi posterunkowi i posterunkowi po 50 groszy²⁶. Szeregi Klubu szybko zwiększyły swoją liczebność. W 1926 roku było 600 członków, a dwa lata później – 1200²⁷.

Pierwszy statut „Policyjnego Klubu Sportowego Katowice”, uchwalono 28 sierpnia 1924 roku, a kolejny w dniu 23 października 1927 roku. Podstawowa działalność Klubu opierała się na wychowaniu fizycznym i propagowaniu życia towarzyskiego oraz krzewieniu postaw obywatelskich. Organizacja zawodów sportowych, regularne treningi, przeprowadzanie wykładów i odczytów – miało wpływać na rozwój fizyczny członków Klubu. Wychowanie kulturalno-oświatowe, do którego przywiązywano dużą wagę, polegało na rozpowszechnianiu nauki śpiewu i muzyki polskiej, a także amatorskiej sztuki teatralnej i gry w szachy²⁸.

Główny komendant PWŚL insp. Józef Żółtaszek zachęcał do wstępowania do Klubu i uprawiania sportu. W każdej jednostce wykonawczej tworzone koła sportowe, które zajmowały się krzewieniem sprawności fizycznej oraz prowadzeniem działalności kulturalno-oświatowej²⁹. PKS Katowice miał poparcie nie tylko u swoich zwierzchników, ale także u władz samorządowych i wojewódzkich autonomicznego województwa śląskiego. Honorowy patronat nad Klubem objęli: wojewoda śląski dr M. Grażyński, prezydent miasta Katowice dr A. Kocur oraz insp. J. Żółtaszek.

---

²⁴ APK, PWŚL, sygn. 666, s. 4-6.

²⁵ Ibidem, sygn. 3, s. 419.

²⁶ Ibidem, sygn. 3, s. 11.

²⁷ Ibidem.

²⁸ Art. 2. Statutu Policyjnego Klubu Sportowego – Katowice. APK, sygn. 666, s. 178-185.

²⁹ APK, PWŚL, sygn. 666, s. 1.

Na początku działalności sportowej PKS Katowice, w roku 1924 funkcjonowała tylko jedna sekcja – piłki nożnej³⁰. Kierownikiem sekcji był st. post. A. Richter (1924-1927)³¹. W roku 1926 powstała kolejna sekcja, szachowa, związana z Górnośląskim Związkiem Szachistów³². Jej kierownikiem był asp. Jan Kubaczka, który pełnił tę funkcję w latach 1926-1933³³. W 1927 roku, utworzono dwie następne sekcje: lekkoatletyczną i narciarską. Kierownikiem sekcji lekkoatletycznej mianowano podkom. J. Maślanke (1927-1930), a narciarskiej podkom. Jan Wójcika (1927-1930)³⁴. W 1928 roku powołano aż pięć sekcji: strzelecką, bokserską, pływacką, ciężkoatletyczną i tenisa ziemnego³⁵. Oprócz sekcji sportowych, tworzono też inne o charakterze kulturalno-oświatowym, w których propagowano śpiew, sztuki teatralne. Działalność sekcji opierała się na wewnętrznych regulaminach.

Ciągle przybywało członków klubu, ponieważ oferowano możliwość uprawiania wielu dyscyplin sportowych. Stopniowo Klub stał się ośrodkiem sportu i rekreacji.

Udział śląskich policjantów w zawodach sportowych

Członkowie PKS Katowice brali czynny udział w policyjnych zawodach ogólnopolskich, wojewódzkich i powiatowych, osiągając wiele sukcesów, zdobywając medale i nagrody³⁶. W 1924 roku pierwsza drużyna piłki nożnej tego Klubu rozegrała aż 40 meczy, wygrywając 20 spotkań, 12 przegrywając i 8 – remisując³⁷. Również w zmaganiach lekkoatletycznych osiągnęto dobre wyniki (Tabela 2).

---

³⁰ Ibidem, s. 44.

³¹ Ibidem, s. 45 – 51.

³² „KPWŚL”, Katowice 1928, s. 50.

³³ Ibidem, Katowice 1927, s. 274 – 276.

³⁴ „Na Posterunku” 1927, nr 38, s. 97.

³⁵ Ibidem, s. 27.

³⁶ „Na Posterunku” 1925, nr 6, s. 129.

³⁷ Ibidem, 1925, nr 6, s. 129.

Tabela 2. Zestawienie wyników sportowych PKS Katowice w 1927 roku

Lp.	Konkurencja	Wynik	Zawodnik/drużyna
1.	Bieg na 100 m	12,3 sek.	post. Kuder
2.	Bieg na 200 m	25 sek.	post. Brytan
3.	Bieg na 400 m	61 sek.	post. Piotrowiak
4.	Bieg na 1500 m	5,09 min.	post. J. Dublaszewski
5.	Bieg na 3000 m	12,14 min.	post. Piotrowiak
6.	Bieg na 5000 m	22,05 min.	post. Augustyn Śmiga
7.	Bieg na 10000 m	48,14 min.	post. A. Śmiga
8.	Bieg 110 m przez płotki	21 sek.	przod. W. Warwas i post. Piosek
9.	Skok o tyczce	2,45 m	post. A. Richter
10.	Skok w dal	5,37 m	post. A. Richter
11.	Skok wzwyż	1,52 m	post. Ryszka
12.	Pchnięcie kulą	9,28 m	post. Fr. Biodacz
13.	Rzut granatem	48,62 m	post. Kuder
14.	Rzut dyskiem	28,14 m	post. Edward Brzoza
15.	Rzut oszczepem	35,79 m	post. Tłamacz
16.	Sztafeta na 400 m	52 sek.	Powiatowa Komenda Policji w Katowicach

Źródło: „Na Posterunku” 1927, nr 32, s. 511.

Z okazji 5-lecia powstania PWŚL w dniach 17-19 czerwca 1927 roku zorganizowano zawody sportowe. Natomiast w dniach 14-15 lipca tegoż roku, odbyły się Ogólnopolskie Zawody Wioślarskie i Pływackie Policji Państwowej. Rywalizację wioślarską rozegrano na Wiśle, a konkurencje pływackie na pływalni Akademii Związków Sportowych w Parku Skaryszewskim w Warszawie. W Zawodach Ogólnopolskich brali w nich udział także funkcjonariusze PWŚL. W Tabeli 3 pokazano wyniki rywalizacji w konkurencjach pływackich.

Tabela 3. Zestawienie wyników w konkurencji pływackiej w zawodach 1927 roku

Lp.	Konkurencja	Miejsce I Nagroda	Miejsce II Nagroda	Miejsce III Nagroda Czas w minutach
1.	100 m na wznak stylem dowolnym	st. przod. Traff, czas: 1.47,3 min rewolwer	post. Wojcicki czas: 2.06 min srebrny żeton	post. Adamkiewicz czas: 2.17,1 brązowy żeton
2.	200 stylem klasycznym	st. przod. Traff, czas: 3.57 min srebrna papierośnica	post. Lepczyński czas: 4.33 min srebrny żeton	post. Gryp czas: 4.38,5 woj. śląskie brązowy żeton
3.	100 m stylem dowolnym	st. przod. Traff czas: 1.45,1 min zegarek	st. post. Skoruk czas: 1.46,9 min srebrny żeton	st. przod. Winnicki czas: 1.58,5 brązowy żeton
4.	400 m stylem dowolnym	st. przod. Traff czas: 8.30,8 min złoty żeton	Post. Kukliński czas: 8.57,4 min srebrny żeton	post. Gryp czas: 10.33 brązowy żeton
5.	1500 m stylem dowolnym	st. przod. Traff czas: 35.32,4 min rewolwer	st. post. Skoruk czas: 38.52,5 min srebrny żeton	post. Lepczyński czas: 43.31,1 brązowy żeton

Źródło: „Na Posterunku” 1927, nr 35, s. 558.

We wszystkich konkurencjach, zwyciężył st. przod. Traff, który „zgarwał” wszystkie nagrody (dwa rewolwery, zegarek i srebrną papierośnicę).

Zawody wioślarskie zostały zdominowane przez drużyny z Komisarjatu Wodnego PP w Warszawie. W skokach z wieży zwyciężył post. Wójcik z województwa lwowskiego (zdobył złoty żeton i zegarek), drugi był post. Mekselson z PWŚL, trzeci – przod. Brzoza z PWŚL, a czwartą lokatę uzyskał st. postr. Ostrowski z woj. warszawskiego³⁸.

³⁸ „Na Posterunku” 1927, nr 35, s. 558-559.

W dniach 9-12 września 1927 roku w Warszawie odbyły się II Ogólnopolskie Zawody Sportowe Policji Państwowej z udziałem sportowców z PWŚL. Program obejmował rywalizację w lekkoatletyce, strzelaniu, boksie, szermierce i kolarstwie. Ponadto zaplanowano zawody hippiczne, marsz na dystansie 25 km i mecz piłki nożnej (pomiędzy reprezentacją PP a policją z Gdańska). Do zawodów zgłoszono około 300 zawodników z różnych dyscyplin³⁹. Wojewoda śląski dr M. Grażyński ufundował „Nagrodę Wędrowną”, – jego imienia o wartości 300 zł, dla zwycięzców zmagania lekkoatletycznych⁴⁰. Zgodnie z regulaminem, nagrodę zdobywała ta komenda wojewódzka, której funkcjonariusze – sportowcy, uzyskali największą liczbę punktów w poszczególnych konkurencjach. Jeżeli dana jednostka policyjna zdobyła nagrodę trzy razy z rzędu lub ogólnie cztery razy, zatrzymywała nagrodę na stałe⁴¹.

Największą liczbę punktów w zawodach zdobyli policjanci miasta stołecznego Warszawy, wygrywając wszystkie nagrody „przechodnie.” Funkcjonariusze śląskiego korpusu policji zajęli drugie miejsce w konkurencjach lekkoatletycznych (Tabela 4).

Tabela 4. Wyniki osiągnięte w konkurencjach lekkoatletycznych w II ZSPP w 1927 roku

Konkurencja	Osiągnięte miejsce, nazwisko i klub zawodnika	Konkurencja	Osiągnięte miejsce, nazwisko i klub zawodnika
Bieg na 100 m	1. Rokicki, Warszawa 2. Winnicki, Lwów 3. Kisieliński, Katowice 4. Gołabek, Katowice 5. Kuder, Katowice 6. Kwasek, Lwów	Skok w dal	1. Rokicki, Warszawa 2. Kisieliński, Katowice 3. Kwasek, Lwów 4. Borowiecki, Łuck 5. A. Richter, Katowice 6. Gała, Katowice

³⁹ APK, PWŚL, sygn. 60, s. 43.

⁴⁰ Ibidem, s. 45.

⁴¹ Ibidem, s. 43.

Konkurencja	Osiągnięte miejsce, nazwisko i klub zawodnika	Konkurencja	Osiągnięte miejsce, nazwisko i klub zawodnika
Bieg na 200 m	1. Borowiecki, Łuck 2. Winnicki, Lwów 3. Iwanicki, Warszawa 4. Brański, Warszawa 5. Muława, Łuck 6. Kwasek, Lwów	Skok wzwyż	1. Rokicki, Warszawa 2. Gołabek, Katowice 3. Markiefka, Katowice 4. Otwinowski, Łuck 5. Ryczka, Katowice 6. Kwasek, Lwów
Bieg na 400 m	1. Borowiecki, Łuck 2. Iwanicki, Warszawa 3. Muława, Łuck 4. Januszewski, Wilno 5. Otwinowski, Łuck 6. Trzciniński, Warszawa	Skok o tyczce	1. Richter, Katowice 2. Żak, Lublin 3. Ciernicki, Katowice 4. Mansfeld, Katowice 5. Nowak, Wilno 6. Kwasek, Lwów
Bieg na 800 m	1. Zbroszczyk, Warszawa 2. Trzciniński, Warszawa 3. Gabrjel, Katowice 4. Markiefka, Katowice 5. Kulesza, Lublin 6. Brak danych	Rzut dyskiem	1. Kartasiński, Warszawa 2. Jeziółowski, Poznań 3. Dobrowolski, Lwów 4. Bryl, Bydgoszcz 5. Doroszkiewicz, Łódź 6. Śliwka, Katowice
Bieg na 1500 m	1. Puzio, Warszawa 2. Puch, Lublin 3. Wolny, Łódź 4. Trzciniński, Warszawa 5. Dziedzic, Wilno 6. Habryka, Katowice	Rzut oszczepem	1. Kozik, Warszawa 2. Menke, Nowogródek 3. Gocek, Łódź 4. Klewek, Warszawa 5. Muława, Łuck 6. Tomczak, Poznań
Bieg na 3000 m	1. Puzio, Warszawa 2. Zbroszczyk, Warszawa 3. Wolny, Kalisz 4. Nowak, Wilno 5. Sobkiewicz, Warszawa 6. Kraszkievicz, Katowice	Rzut granatem	1. Gocek, Łódź 2. Jeziółowski, Poznań 3. Goszczyński, Brześć 4. Bryl, Bydgoszcz 5. Mikołajewski, Łódź 6. Winnicki, Lwów
Bieg na 5000 m	1. Śmiga, Katowice 2. Nowakowski, Katowice 3. Stachura, Warszawa 4. Pol, Wilno 5. Wanta, Wilno 6. Sobkiewicz, Warszawa	Pchnięcie kulą	1. Kartasiński, Warszawa 2. Jeziółowski, Poznań 3. Szflik, Łódź 4. Targowski, Warszawa 5. Dobrowolski, Lwów 6. Gała, Katowice

Konkurencja	Osiągnięte miejsce, nazwisko i klub zawodnika	Konkurencja	Osiągnięte miejsce, nazwisko i klub zawodnika
Bieg na 1000 m	1. Śmiga, Katowice 2. Pitulej, Warszawa 3. Nowacki, Katowice 4. Stachura, Warszawa 5. bd.	Bieg sztafetowy 4x400	1. Katowice 2. Warszawa 3. Poznań 4. bd. 5. bd.
Bieg na 110 m przez płotki	1. Kisieliński, Katowice 2. Śliwka, Katowice 3. Warwas, Katowice 4. Markiefka, Katowice 5. Dziedzic, Wilno 6. bd.	Bieg sztafetowy 100 x200 400 x800	1. Warszawa 2. Wołyń 3. Katowice 4. bd. 5. bd. 6. bd.

Źródło: „Na Posterunku”, 1927, nr 39, s. 610-614.

Udział śląskich sportowców policyjnych w zawodach ogólnokrajowych był poprzedzony zawodami eliminacyjnymi na poziomie okręgu. PKS Katowice zorganizował takie zawody w dyscyplinach lekkoatletycznych w 1929 (Tabela 5).

Tabela 5. Zestawienie wyników osiągniętych podczas zawodów kwalifikacyjnych w PKS Katowice (1929 r.)

Konkurencja	Zawodnik	Wynik
Bieg na 100 m	Mitas	11,3 s
Bieg 100 m przez płotki	Markiefka	17,2 s
Bieg na 200 m	Gała	25,3 s
Bieg na 400 m	Markiefka	57,1 s
Bieg na 800 m	Markiefka	2 min 16 s
Bieg na 1500 m	Kodurski	4 min 55,3 s
Bieg na 5000 m	Kodurski	17 min
Skok w dal	Moszczeński	5,72 m
Skok wzwyż	Markiefka	1,52 m

Konkurencja	Zawodnik	Wynik
Skok o tyczce	Mitas	1,90 m
Pchnięcie kulą	Graniczny	11,15 m
Rzut oszczepem	Graniczny	41,23 m
Rzut dyskiem	Brzoza	30,38 m
Rzut granatem	Markiefka	53,55 m
Sztafeta 4x100	Markiefka, Mitas, Paszek, Moszczyński	Dyskwalifikacja z powodu przejścia toru
Sztafeta 4x400	Morawski, Markiefka, Kisiel, Paszek	3 min 52,2 s

Źródło: „Na Posterunku”, 1929, nr 28, s. 437.

Państwowa Odznaka Sportowa

Na początku lat 30. Komenda Główna Policji Państwowej, opracowała *Regulamin Policyjnej Odznaki Sportowej*. Zarządzenie to było ważnym krokiem do usamodzielnienia się sportu policyjnego. Ale po wprowadzeniu w życie rozporządzenia dotyczącego Państwowej Odznaki Sportowej (dalej: POS), stało się ono nieaktualne⁴².

POS została ustanowiona na podstawie *Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 1930 r. o państwowej odznace państwowej*⁴³. Na mocy tego przepisu państwową odznakę sportową ustanowiono dla osób, które „*wykazują dodatnie wyniki w sprawności fizycznej (§ 1). Odznakę podzielono na trzy klasy: a) odznakę brązową, b) odznakę srebrną, c) odznakę złotą (§ 2).*” Prawo otrzymania państwowej odznaki sportowej przysługiwało każdemu, nieposzlakowanemu obywatelowi polskiemu, który ukończył 14 (osoby płci żeńskiej 16) lat życia i poddał się z dodatnim wynikiem okresowej próbie sprawności fizycznej (§ 3). Ciekawostką było, że osoby, którym przyznano prawo do odznaki: „*nabywają ją na koszt własny*” (§ 6).

⁴² „Na Posterunku” 1931, nr 31, s. 558-560.

⁴³ „Biblioteczka Sportowa”, Nr 19, *Państwowa Odznaka Sportowa*” *Rozporządzenie i regulamin*, Warszawa 1931, s. 2.

Rada Ministrów powierzyła wykonanie tego rozporządzenia ministrowi spraw wojskowych, miał działać w porozumieniu z ministrem spraw wewnętrznych oraz ministrem wyznań religijnych i oświecenia publicznego (§ 8).

Bardziej szczegółowy akt prawny w tej sprawie wydał minister spraw wojskowych⁴⁴. Uregulowano w nim wszelkie kwestie dotyczące organizowania prób sprawności fizycznej. Mogli je organizować:

- a. przewodniczący powiatowych (stołecznego, miejskich) komitetów wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego – dla obywateli polskich z danego powiatu (miasta);
- b. dowódcy pułków i równorzędnie;
- c. dyrektorzy Centralnego Instytutu Wychowania Fizycznego, studiów wychowania fizycznego uniwersytetów, państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminariów nauczycielskich, szkół zawodowych i prywatnych zakładów naukowych, posiadających prawa szkół państwowych dla słuchaczy, uczniów i uczennic;
- d. przewodniczący związków i stowarzyszeń sportowych oraz wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego, upoważnieni przez dyrektora Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego, zasadniczo dla swoich członków (§ 1).

Zasięg osób uprawnionych do ubiegania się o zdobycie POS – był bardzo szeroki. Miało to służyć podnoszeniu tężyzny fizycznej społeczeństwa. Uprawnione do organizowania prób sprawności fizycznej na tę odznakę były także policyjne kluby sportowe (podpunkt „d” § 1 Rozp.).

Rozporządzenie ustalało sześć zasadniczych grup sprawności fizycznej, które obejmowały następujące ćwiczenia:⁴⁵

- grupa I: gimnastyka i pływanie do 100;
- grupa II: skoki;

---

⁴⁴ Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych z dnia 15 grudnia 1930 r. wydane w porozumieniu z ministrami: spraw wewnętrznych oraz religijnych i oświecenia publicznego w sprawie wykonania Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 1930 r. *o państwowej odznace sportowej*, „Biblioteczka Sportowa”, Nr 19..., op. cit., s. 7-18.

⁴⁵ Ibidem, s. 13-14.

- grupa III: biegi do 800m, pływanie do 100m, jazda na łyżwach do 500m;
- grupa IV: rzuty dyskiem, oszczepem, piłka, granatem, pchnięcie kulą, boks, szermierka, gry sportowe (dla starszych i najmłodszych), strzelanie dla kobiet;
- grupa V: marsze do 20 km, wycieczki piesze do 3 dni, biegi do 5 km, biegi narciarskie do 18 km, biegi łyżwiarskie do 10 km, jazda na rowerze do 20 km, jazda konna do 2 dni, pływanie do 1000 m, wioślarstwo, wycieczki wioślarskie do 1 dnia, gry sportowe;
- grupa VI: strzelania (dla mężczyzn) i gry sportowe dla kobiet.

Ustalono zasadę, że kandydatom, którzy po raz pierwszy ubiegają się o POS, przyznaje się zasadniczo odznakę brązową pierwszego stopnia (§ 15). Po raz pierwszy nadawano POS na okres dwuletni, licząc od 1 stycznia 1931 r. (§ 25).

Na podstawie rozporządzenia ministra spraw wojskowych z dnia 15 grudnia 1930 r.⁴⁶ w sprawie wykonania rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 1930 r. o państwowej odznace sportowej⁴⁷ – dyrektor Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego wydał „Regulamin Państwowej Odznaki Sportowej”⁴⁸.

Jest to szczególny dokument, opracowany bardzo starannie pod względem formy i treści. Z analizy paragrafów wynika między innymi, że celem POS jest podniesienie sprawności fizycznej najszerszych warstw społeczeństwa oraz podtrzymywanie tej sprawności. Cechą wyróżniającą tej odznaki sportowej „winna być jej powszechność, która świadczyć będzie o stopniu usprawnienia fizycznego danego powiatu i województwa”⁴⁹.

Dalej w rozdziale IV Regulaminu, umieszczono zasady organizacji prób w poszczególnych dyscyplinach i kryteria minimum (które określono w załącznikach Nr 1 – 2 do Regulaminu).

Z medycznego punktu widzenia, przy badaniu kandydatów, przystępujących do próby sprawności fizycznej ustalono kolej-

⁴⁶ „Monitor Polski” Nr 9, poz. 6.

⁴⁷ „Monitor Polski” Nr 169, poz. 225.

⁴⁸ „Biblioteczka Sportowa”, Nr 19..., s. 19-32.

⁴⁹ Ibidem, s. 19.

ność wykonywania takiej próby następująco: 1) bieg na 100 m. 2) skok wzwyż, 3) rzut granatem 500 g i 4) bieg na 1000 m – jako ostatni punkt w próbie drugiej i następnej. Komisja oceniała: *szybkość, wytrzymałość, zręczność i siłę badanej osoby*. Próbe sprawnościową przeprowadzano zawsze pojedynczo, nie mogła ona mieć postaci zawodów⁵⁰. Kryteria oceny sprawności fizycznej dotyczące mężczyzn w wieku od 21 lat wzwyż przedstawiono w Tabeli 6.

Tabela 6. Tabela oceny sprawności fizycznej
(wg kryteriów medycznych)

Liczba punktów	Ocena	Bieg na 100 m	Rzut granatem 500 g	Skok wzwyż	Bieg na 1000 m
6	Wybitny	15,4"	50 m	117,5 cm	3'40"
5	Bardzo dobry	16"	42 m	107,5 cm	3'55"
4	Dobry	16,6"	39 m	102,5 cm	4'06"
3	Dostateczny	17,4"	35 m	95 cm	4'18"
2	Niedostateczny	18,2"	28 m	87,5 cm	4'42"
1	Zły				

Źródło: W. Dybowski, *Badania ...*, op. cit., s. 48.

Dla młodzieży poniżej 21 roku życia, ocena sprawności fizycznej odbywała się przy zastosowaniu 3 prób, bez biegu wytrzymałościowego. Dla dziewcząt i kobiet nie było medycznych tabel oceny sprawności fizycznej. Zalecano posługiwanie się tabelami Państwowej Odznaki Sportowej dla poszczególnych kategorii wiekowej. Przy czym nieosiągnięcie poziomu dla POS, traktowano jako wynik niedostateczny, a osiągnięcie POS z trudnością było równoznaczne z wynikiem dostatecznym, łatwe osiągnięcie POS – wynik dobry, znaczne przewyższenie wyników dla POS – wynik bardzo dobry⁵¹.

⁵⁰ W. Dybowski, *Badanie zdolności fizycznej dla celów wychowania fizycznego i sportu*, Wyd. II zmienione i uzupełnione, Warszawa 1936, s. 46.

⁵¹ Ibidem, s. 48 – 49.

Policjanci zdobywali POS masowo. Na przykład w 1933 roku, taka odznakę uzyskało aż 54,1% stanu osobowego Policji (Tabela 7).

Tabela 7. Liczba Państwowych Odznak Sportowych zdobytych przez policjantów w 1933 roku

Województwo	Liczba policjantów	POS			Razem	% Odznaczonych
		Klasa				
		1	2	3		
Wołyńskie	1761	62	653	922	1637	90,7
Łódzkie	2682	235	652	703	1590	57,9
Śląskie	2314	152	940	423	1515	47,2
Lwowskie	2590	102	528	628	1258	48
Wileńskie	1386	60	560	520	1140	82,1
Białostockie	1358	131	595	331	1057	75,1
Poznańskie	1545	286	440	153	879	53,5
Pomorskie	1200	221	297	321	839	66,9
Poleskie	1147	27	386	417	830	76,3
Warszawskie	1401	115	503	205	823	56,6
Krakowskie	1683	44	406	310	760	44,2
Nowogrodzkie	1040	28	194	189	411	38,6
Stanisławowskie	302	36	173	195	404	30,3
Lubelskie	1464	68	199	106	373	24,3
Kieleckie	2305	22	83	117	222	9,4
Tarnopolskie	1314	15	119	72	206	15,3
m.st. Warszawa	3482	9	59	54	122	4,5
Razem	27660	1613	6787	5666	14066	54,1

Źródło: „Na Posterunku”, 1934, nr 30, s. 475.

Zdarzały się przypadki, że Odznakę POS nosiły osoby nieuprawnione lub osoby uprawnione do odznaki niższej klasy – nosiły odznakę wyższej klasy. Z tego powodu Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego, zarządził przeprowadzenie kontroli. Osoby, które nie mogły wykazać się prawem do noszenia POS, były pociągane do odpowiedzialności

karno-administracyjnej na podstawie art. 26 prawa o wykroczeniach⁵².

Funkcjonariusze śląskiego korpusu policji również zdobywali POS (Tabela 8).

Tabela 8. Liczba Państwowych Odznak Sportowych, zdobytych przez funkcjonariuszy PWŚL w poszczególnych komendach w latach 1933-1935

Komenda Powiatowa, Komenda Miejska	Liczba zdobytych odznak POS			Razem
	ROK			
	1933	1934	1935	
Katowice	437	722	654	1813
Chorzów	235	361	265	761
Świętochłowice	195	223	308	726
Rezerwy Katowice	110	136	203	449
Bielsko	103	106	110	319
Cieszyn	84	104	121	309
Pszczyna	73	101	122	296
Rybnik	108	63	109	280
Tarnowskie Góry	53	62	76	191
Lubliniec	27	33	77	137
Królewska Huta	246	-	-	-
Razem	1425	1811	2045	5281

Źródło: „PWŚL”, Katowice, roczniki: 1934, s. 312; 1935, s. 407; 1936, s. 372; „Na Posterunku”, Warszawa 1933, nr 47, s. 745.

Najwięcej zdobytych odznak (w latach 1933-1935), mieli na swoim koncie funkcjonariusze Miejskiej i Powiatowej Komendy w Katowicach. W 1933 roku najwięcej odznak złotych, zdobyli policjanci z Komendy Rezerwy w Katowicach (29). Ale w roku 1935 najlepszymi okazali się funkcjonariusze z Komendy Policji w Chorzowie (340) i Komendy Rezerwy w Katowicach (340)⁵³.

⁵² „Na Posterunku” 1933, nr 47, s. 745-746.

⁵³ „PWŚL”, Katowice z rocznika 1934, s. 306; 1935, s. 398; 1936, s. 369.

Śląscy policjanci byli dobrymi strzelcami, o czym świadczy liczba zdobytych odznak strzeleckich (Tabela 9) w latach 1933-1935.

Tabela 9. Zestawienie liczby odznak strzeleckich zdobytych przez funkcjonariuszy PWŚL w latach 1933-1935

Komenda Powiatowa, Komenda Miejska	Liczba zdobytych odznak strzeleckich			Razem
	1933	1934	1935	
Katowice	285	320	496	1101
Królewska Huta/ Chorzów	183	230	261	674
Świętochłowice	120	203	224	547
Rezerwy Katowice	117	120	168	405
Pszczyna	101	66	139	306
Bielsko	98	97	102	297
Rybnik	79	94	119	292
Chorzów	-	-	-	261
Cieszyn	65	78	110	253
Tarnowskie Góry	54	66	99	219
Lubliniec	18	10	38	66
Razem	1120	1284	1756	4160

Źródło: „PWŚL”, Katowice, roczniki: 1934, s. 306; 1935, s. 398; 1936, s. 369.

Na tle pozostałych województw, PWŚL w rywalizacji o POS, uplasowała się (np. w 1933 r.) w ścisłej czołówce. Na pierwszym miejscu znaleźli się funkcjonariusze woj. łódzkiego (1715 odznak)⁵⁴.

⁵⁴ „Na Posterunku”, 1934, nr 30, s. 475.

Uwagi końcowe

Przedstawione rozważania na temat miejsca i roli sportu w działalności funkcjonariuszy Policji Województwa Śląskiego pokazują, że życie sportowe ówczesnych policjantów było bogate i różnorodne⁵⁵. Władze policyjne śląskiego korpusu, przywiązywały dużą wagę do sprawności fizycznej funkcjonariuszy. Na licznych kursach szkolono instruktorów WF, budowano infrastrukturę sportową, organizowano zawody itp. To wszystko dobrze wpisywało się w plany i działania władz administracyjnych Korpusu Policji Państwowej. Szczególnie aktywnie sport uprawiano we wszystkich szkołach policyjnych, a zwłaszcza w kompaniach szkolnych Rezerwy Policyjnej.

W Województwie Śląskim szczególnie istotna dla propagowania aktywności sportowej była decyzja o organizacji policyjnych terenowych klubów sportowych, później połączonych w „Policyjny Klub Sportowy w Katowicach”.

W skali całego kraju dobrym pomysłem była organizacja Ogólnopolskich Zawodów Policyjnych, które poprzedzano eliminacjami na poziomie powiatowym i okręgowym. W ten pro sportowy nurt znakomicie wpisała się inicjatywa Rady Ministrów, ustanawiająca Państwową Odznakę Sportową (POS). Rywalizacja w jej zdobywaniu uaktywniła, nie tylko policjantów, ale także szersze warstwy społeczne.

Bibliografia

1. „Biblioteczka Sportowa”, Nr 19, *Państwowa Odznaka Sportowa*” *Rozporządzenie i regulamin*, Warszawa 1931.
2. Dworzecki J., *Sport w Policji Państwowej w II RP*, „Gazeta Policyjna” 2004, nr 35.
3. Dworzecki J., *Sport w Policji Państwowej II RP na przykładzie działalności Policyjnego Klubu Sportowego Katowice przy Głównej Komendzie Policji Województwa Śląskiego w Katowicach 1924-1939* [w:] „Policja”, Szczytno 2006, nr 2.

---

⁵⁵ Bardzo obszernie na ten temat napisał: Grzegorz Zbijowski, w niepubl. rozprawie doktorskiej, pt.: *Sport w Policji Województwa Śląskiego*, Katowice 2012.

4. Dworzecki J., *Kluby Sportowe Policji Państwowej w okresie II Rzeczypospolitej*, Lublin 2006.
5. Dybowski W., *Badanie zdolności fizycznej dla celów wychowania fizycznego i sportu*, Wyd. II zmienione i uzupełnione, Warszawa 1936.
6. *Dziesięciolecie służby bezpieczeństwa w Polsce Odrodzonej*, Edward Grabowiecki (red.), Wydawnictwo „Gazety Administracji i Policji Państwowej”, Warszawa 1929, s. VIII.
7. „Gazeta Administracji i Policji Państwowej” 1923, nr 27, 1924, nr 11.
8. Kajzer B., Majer P., Siemak Z., *Historia służb policyjnych na ziemiach polskich*, Szczytno 1995.
9. „Kalendarzyk Policji Województwa Śląskiego”, Katowice 1928, 1929, 1934.
10. Kozdrowski S., *Wyszkolenie policyjne w II Rzeczypospolitej*, Kraków 2006.
11. Litwiński R., *Korpus Policji w II Rzeczypospolitej. Służba i życie prywatne*, Lublin 2007.
12. Maślanka J., *Wychowanie fizyczne Policji Województwa Śląskiego w 1928*, [w:] „Kalendarzyk Policji Województwa Śląskiego”, Katowice 1929.
13. „Na Posterunku” 1925, nr 6, 1926, nr 31, 1927, nr 35, 1927, nr 38, 1927, nr 39, 1929, nr 28, 1931, nr 31, 1933, nr 47, 1934, nr 30.
14. Peplowski A., *Policja Państwowa w systemie organów bezpieczeństwa Drugiej Rzeczypospolitej*, [w:] *Szkolnictwo policyjne w latach 1918-1954*, Materiały z Sympozjum Naukowego, Szkoła Policji, Słupsk 1996.
15. *Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 6 marca 1928 r. o Policji Państwowej* („Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej” z 1928 r., Nr 28, poz. 257 ze zm.).
16. *Rozporządzenie Wojewody Śląskiego z dnia 17 marca 1922 r. w przedmiocie organizacji Policji Województwa Śląskiego* („Dziennik Ustaw Sejmu Śląskiego, Nr 1, poz. 4).
17. Szermański J., *Policja Województwa Śląskiego w latach 1922-1926*, Białko-Biała 1995.
18. „Światowid. Ilustrowany kurier – tygodnik” 1926, Nr 43 (116) Rok III.
19. *Ustawa z dnia 24 lipca 1919 r. o policji państwowej* („Dziennik Praw Państwa Polskiego” 1919 r., nr 61, poz. 363 ze zm.).